

Motion till riksdagen 2009/10:K318

av Lage Rahm m.fl. (mp)

Fri programvara

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statliga myndigheter och företag ska åläggas att upprätta handlingsplaner för en övergång till fri programvara.

Motivering

Fri programvara består av datorprogram i vid mening där ”receptet” för programmet finns tillgängligt för alla att läsa och där man i stort sett utan restriktioner kan använda sig av och ändra i programmet, eller som det står i Wikipedia, den fria encyklopedin: ”Fri programvara är mjukvara som kan användas, studeras och modifieras utan restriktioner, eller med minimal restriktion enbart för att säkerställa att ytterligare mottagare också kan få dessa möjligheter.”

Fri programvara har kommit att få en allt större spridning, främst eftersom det möjliggör ett mer effektivt sätt att få fram programvara, där alla delar av ett program kan granskas och förbättras av användare i hela världen samtidigt som alla kan använda programmen utan höga licenskostnader. Det säger sig självt att ju mer kompetens som finns tillgänglig för att förbättra någonting, desto bättre har denna sak kapacitet att bli.

Anledningarna till att inte alla använder sig av fri programvara är förstås många. Till viss del kan det bero på att programvaruföretagen utnyttjar det faktum att programvarumarknaden inte är en perfekt fungerande marknad och att det ofta finns stora inläsningseffekter. Om det är möjligt att binda upp en kund för en viss produkt där kunden tror att den inte har möjlighet att byta till en annan produkt är det givetvis mycket mer lönsamt än att tillhandahålla en produkt där kunden har möjlighet att byta leverantör.

Då är det svårare att förstå varför inte kunderna genomskådar dessa strategier och kräver att få en bättre produkt med möjlighet till större konkurrens.

Fel! Okänt namn på

Till viss del beror detta säkert på att leverantörerna i många fall är betydligt större och har mer inflytande än kunderna. Men det beror säkert också på ren och skär konservatism och okunskap hos kunderna samt ett visst mått av missunnsamhet. Om en kund betalar för att utveckla en sak och en annan kund sedan kan använda detta gratis känns det kanske fel även om kostnaden för den första kunden är avsevärt lägre än om de båda fick betala. Det finns också beslutsfattare som bär på den intuitiva vanföreställningen att dyrare lösningar nödvändigtvis måste vara bättre, men så är helt enkelt inte fallet.

Det finns också en seglivad myt om fri programvara, nämligen att det inte går att tjäna pengar på konceptet. Det är inte sant. Även om det inte finns möjlighet att ta betalt för själva programmet kan man ta betalt för allt runt omkring, såsom distribution, support, utbildning, anpassning, utveckling.

Med tanke på ovanstående är det i allra högsta grad relevant att statliga myndigheter och företag går före i processen att effektivisera och förbättra inte bara sitt eget användande av programvara utan hela samhällets. Det skulle onekligen sänka de statliga kostnaderna för programvara väsentligt och samtidigt förbättra konkurrensen och effektiviteten på den privata marknaden.

Det finns idag skräckexempel på att stora offentliga aktörer i Sverige i sina upphandlingskriterier för programvara från början har krävt att ett visst program, t.ex. ett operativsystem, ska vara gällande. Om man på detta sätt begränsar sin upphandling genom att direkt bara peka ut ett företag underlättar det givetvis inte möjligheterna att få ett bra pris, en bra produkt eller än mindre en effektiv konkurrens på marknaden.

Utvecklingen inom detta område går raskt framåt. Många positiva exempel på hur fri programvara förbättrat verksamheter och radikalt minskat kostnader finns, men tyvärr verkar inte regeringen ta frågan på allvar eller jobba särskilt med den. Några positiva skrivningar om öppen programvara finns, vilket inte är samma sak som fri programvara, men några resultat av detta eller något annat som regeringen gjort på området finns inte.

Det kan finnas goda skäl att använda icke-fria programvaror för vissa specialiserade funktioner när det inte finns goda alternativ tillgängliga, men det rimliga vore att statliga myndigheter och företag upprättade handlingsplaner för en storskalig övergång till fri programvara, oavsett om det handlar om egenutveckling eller inköp.

Stockholm den 2 oktober 2009

Lage Rahm (mp)

Jan Lindholm (mp)

Per Bolund (mp)

Mehmet Kaplan (mp)

Max Andersson (mp)